

Demokrasi ve İnsan Hakları için Toplumsal İşbirliği Projesi
KADIKÖY ÇOCUK ARAŞTIRMASI
Özet Rapor

Doç. Dr. Serdar M. Değirmencioğlu¹

Gerekçe

“**Demokrasi ve İnsan Hakları için Toplumsal İşbirliği Projesi**” ana hedefi, Türk toplumunun belirli toplumsal gruplarını insan haklarının korunması ve demokrasinin geliştirilmesi ile ilgili konularla yüzyüze getirmektir. Proje **Kadıköy Belediyesi** liderliğinde sivil toplum kuruluşları ile gerçekleştirilmiştir.

Projede işsiz ve eğitimsiz kadınlar, çocuklar, sakatlar, ve cinsel ayrımcılığa uğrayanlar başta olmak üzere toplumun farklı kesimlerinden aktörlerle çalışma yapılmaktadır. Projenin hedeflerinden biri de, işsiz ve eğitimsiz kadınların ve çocukların insan haklarının korunmasına ve demokrasinin geliştirilmesine yönelik pilot projeler/uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Proje geliştirme sürecinde yerel bilgi büyük önem taşıdığı için araştırma gereksinimi özellikle öne çıkmıştır. Bu bağlamda Kadıköy İlçesi’ndeki çocuklara ilişkin gereksinim ve olanakları saptamak üzere bir araştırma yapılması yararlı görülmüştür. Bu araştırma kapsamında hem ihtiyaç sahipleriyle hem de konuyla ilgili yetkililerle görüşmeler yapılarak veri toplanmıştır.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukların toplumsal süreçlere katılımını gerektirmektedir. Ancak çocukların katılımının önünde çok ciddi engeller bulunmaktadır. Çocukların katılımının engellenmesi hem becerikli ve aktif yurttaşlar yetişmesini engellemekte, hem toplumun demokratik geleceğini tehlikeye atmakta, hem de yerel yönetimin çok önemli bir güç potansiyelinden mahrum kalmasına neden olmaktadır. Katılım, yerel yönetimler açısından da çok önemli ve güçlendirici bir süreçtir. Bu nedenle bu araştırmada katılım süreçleri üzerinde özellikle durulmuştur.

Amaç

Bu araştırmanın amacı genel olarak Kadıköy İlçesi’ndeki çocuklara (özellikle 0-12 yaş aralığı üzerinde durulmuştur) yönelik ihtiyaç ve olanakları saptamaktır. Araştırmanın Kadıköy İlçesi’ndeki çocuklara ilişkin

¹ Türkiye Çocuk Hakları Koalisyonu Koordinatörü, Bölgesel Çocuk Ağı (NGO/UNICEF Regional Network for Children in Central and Eastern Europe, Commonwealth of Independent States and Baltic States) Başkanı, Telefon: 533 - 341 35 88, Faks: 216 - 363 34 84.

ciddi bilgi, uygulama ve sosyal politika açığını doldurmak için aracı olması hedeflenmiştir.

Genel bilgi toplama çalışması olarak yürütülen bu araştırmada, öncelikle çocuklarla, annelerle ve babalarla görüşülmüştür. Araştırmada genelde yalnızca ihtiyaç sahibi olarak alınan çocuk ve ebeveynin var olan sorunların çözümünde ne ölçüde rol alabilecekleri de düşünülmüştür.

İkinci olarak çocuklara yönelik olarak çalışan tüm Belediye ve bazı devlet birimleri ile, Zabıta gibi görevleri doğrudan gerektirmese de çocuklarla çalışmak zorunda kalan görevlilerle ve sivil toplum kuruluşları ile temas edilerek bilgi toplanmıştır. Kurum ve kuruluşlardan hem hizmetleri hem de çocuklarla ilgili genel sorun, ihtiyaç ve kaynaklara ilişkin bilgi ve görüş istenmiştir. Araştırmada kurum ve kuruluşların var olan sorunların çözümünde ne ölçüde rol alabilecekleri de mümkün olduğu düzeyde ele alınmıştır. Ayrıca uygun olan aşamalarda çocuklarla çalışan sivil toplum kuruluşları (örn., TCYÖV, AÇEV) ile işbirliği yapılmıştır.

Araştırma Çocuk Hakları Sözleşmesi kavramsal çerçeve olarak alınmıştır ve bu çerçeveden yapılacak bir değerlendirmeyi besleyecek bilgilerin toplanmasına özen gösterilmiştir. Bu çerçevenin dört ana temeli olan aşağıdaki haklardan hangileri üzerinde Belediyenin özellikle etki yapabileceği üzerinde durulmuştur:

- Yaşama hakkı
- Korunma hakkı
- Gelişme hakkı
- Katılım hakkı

Bu çerçeve içerisinde üzerinde özellikle durulan alanlar şunlardır:

1. Eğitim,
2. Sağlık,
3. Güvenlik,
4. Çevre,
5. Yerel hizmetler,
6. Yerel yönetime katılım.

Yöntem

Araştırmada Kadıköy Belediyesi sınırlarında yaşayan 200 anneye ulaşılmıştır. Ulaşılan annelerden kısa bireysel görüşmeler ile veri toplanmıştır. (*Annelere yöneltilen sorular Ek 1'de bulunabilir.*)

Çocuklarla birebir görüşmeler yerine odak grup çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada etkileşimi öne çıkaran yöntemler kullanılmış ve sözel çalışmalar yanında görsel çalışmalar da yapılmıştır.

Araştırma yerel yönetim odaklı olduğu için Kadıköy Belediyesi çalışanları veya gönüllüleri ile yapılan görüşmeler özellikle sayıca fazla tutulmuştur. Çocuklara yönelik olarak çalışan veya çocuklarla değişik nedenlerle teması olduğu bilinen Belediye birimleri ile yapılan görüşmelerde, birim yöneticilerinden bilgi toplanmıştır. Bu birimler şöyledir: Sağlık Müdürlüğü, Zabıta Müdürlüğü ve APK Müdürlüğü. Bu görüşmelerde sorulan ortak sorular Ek 2’de görülebilir. Belediyenin diğer birimlerinden kişilerle bireysel görüşme yapılmamıştır. Bunun yerine düzenlenen bir odak grup toplantısında kendilerinin görüşleri alınmıştır.

Belediye gönüllüleri ile önce toplu olarak ve kısa süreyle görüş alışverişi yapılmış, daha sonra ise gönüllüler ile ya bir Aile Danışma Merkezi’nde veya mahallede buluşularak birebir görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde olanak oldukça gönüllü ile birlikte mahalle gezilerek gözlemler yapılmıştır. Bu şekilde toplam 10 gönüllü ile görüşülmüştür.

Kadıköy Belediyesi Aile Danışma Merkezi bünyesinde çalışanlar, merkezlerin buldukları mahalle hakkında özel bir bilgi ve deneyim birikimine sahip oldukları için görüşülecek kişiler arasına alınmıştır. Bu görüşmeler Aile Danışma Merkezi ziyaret edilerek yapılmıştır. Bu şekilde toplam 10 kişi ile görüşülmüştür.

Kadıköy Belediyesi Sağlık Müdürlüğüne bağlı birimlerde, ücretli hekimler yanında gönüllü hekimler de görev yapmaktadır. Bu birimlerde çalışan hekimler ve diğer sağlık personelinde seçilmiş 20 kişilik bir grup ile bir odak grup çalışması yapılmıştır.

Araştırmanın son adımında çocuklarla çalışan resmi görevliler (Çocuk Polisi ve İlçe Gençlik Spor Müdürlüğü) ile birkaç sivil toplum kuruluşu (TÇYÖV, ÇYDD, Başak Vakfı) ile temas edilerek bilgi toplanmıştır. Kurum ve kuruluşlardan hem hizmetleri hem de çocuklarla ilgili genel sorun, ihtiyaç ve kaynaklara ilişkin bilgi ve görüş istenmiştir. Araştırmada kurum ve kuruluşların var olan sorunların çözümünde ne ölçüde rol alabileceklerini de göz önünde tutulan katılımcı bir çerçeve kullanılmıştır.

Araştırmanın son aşamasında yerel yönetimin etki alanına odaklanılarak, elde edilen bilgilerin yeterliliği ışığında görüşmeler kısıtlı tutulmuştur.

Analitik Yöntem

Bu çalışmada niteliksel verilerin toplanması ve buna uygun araçlar kullanılması uygun görüldüğü için veriler görüşmeler, yani açık uçlu sorular, odak grup çalışmaları ve gözlemler ile toplanmıştır. Bu verilerin incelenmesi, niceliksel değil sözel ve yorumsal bir analiz gerektirdiği için

analitik çözümlenmede sözel ve yorumsal bir çerçeve kullanılmıştır. Bu çerçeve içerisinde, önemli görülen noktalara ilişkin saptamalar görüşmelerden alıntılar yapılarak verilecektir.

Ana Bulgular

Çocuklar Gözünden Kadıköy

Araştırmanın belki de en şaşırtıcı ve önemli bulgusu, çocukların Kadıköy ile ilişkili özel görüşlerinin olmaması ve yerel bağlılıklarının hissedilmemesidir. Kadıköy’de neleri sevdikleri sorulduğunda çocuklar zorlanmakta ve daha sonra değişik nedenlerle görünürlükleri olan yapıları veya anıtları (Şükrü Saraçoğlu Stadı, Boğa Heykeli gibi) sevdiklerini belirtmektedirler. Bu nokta üzerinde daha çok durulduğunda çocukların oldukça zor erişebildikleri ve bu nedenle de az buldukları yaşama alanlarının (özellikle Özgürlük Parkı, sahil ve deniz) anıldığı görülmektedir. Çocukların kendilerine en yakın yaşama alanları olan mahalleleri, semtleri veya okullarına ilişkin olumlu şeyler söylememiş olmaları oldukça önemli bir göstergedir.

Gerek Belediye gerekse başka kurum/kuruluşlar tarafından sunulan kültürel hizmetlerin verildiği kültür merkezleri, tiyatrolar gibi mekanlar da çocuklar için bir ayırddıcı özellik taşımamaktadır. Bu hizmetlere de çocukların görece uzak oldukları veya bu hizmetlere erişimlerini engelleyen başka etmenler olduğu da düşünülebilir. Çocukların Kadıköy’de bulunan ve hem tarihsel hem kültürel önemi olan yapılardan (örn., Haydarpaşa, Belediye Binası, kiliseler gibi) da hiç söz etmedikleri görülmektedir.

Sonuç olarak, görüşülen Kadıköy çocuklar gözünden önemli bir coğrafi, kültürel veya yaşama ilişkin önemli bir yerel boyut olarak anlam taşımamaktadır.

Annelerin Gözünden Kadıköy

Araştırmaya katılan annelerin gözünden Kadıköy, genel olarak çocuklara görece oldukça fazla olanak sunabilen bir ilçedir. Görüşülen annelerin çoğunluğu Kadıköy’ü çocuklar için görece uygun bir yaşama alanı olarak görmektedir. Bu görüş, aslında Kadıköy’ün özellikle belirli bölgelerinin çocuklara daha uygun olduğuna dayanmaktadır. Kadıköy’ün genel olarak çocuklar açısından daha yaşanılır bir yer olduğunu düşünen anneler dahil büyük çoğunluk, Kadıköy’ün kalabalık bölgelerinin (merkezi bölgeler dahil), trafiğin yoğun olduğu bölgelerin ve suç oranının görece yüksek olabileceğini düşündükleri yerlerin çocuklar için uygun olmadığını belirtmektedir.

Kadıköy’de çocuklar için özellikle nerelerin daha uygun olduğu sorulduğunda, annelerden Özgürlük Parkı, Moda Parkı, Yoğurtçu Parkı, sahil, Fenerbahçe gibi belirli yerler veya büyük alışveriş merkezi gibi mekanlar dışında başka yanıt alınamamaktadır. Tıpkı dünyada başka yerlerde yapılan benzer araştırmaların da işaret ettiği üzere, anneler çocukları için daha uygun alanların olması gerektiğine inanmakta ve oyun alanlarının eksikliğini vurgulamaktadırlar. Bazı anneler Kadıköy’de var olan kültürel potansiyele değinmekte ve bunun önemini vurgulamaktadır. Kimi anneler ise böyle bir potansiyelin var olduğunu ancak çocuklar için düzenlenen etkinliklerin bilinmediğini, yani duyurulmadığını veya bu etkinliklere erişmenin zor olduğunu düşünmektedir.

Sonuç olarak, Kadıköy anneler gözünden genel olarak önemli olumlu özellikler taşıyan bir yaşam alanıdır. Ancak Kadıköy, çocukların kullanabileceği açık ve kapalı alanlar açısından yetersiz ve giderek çocuklar için daha fazla tehlike taşıyan bir ilçe olarak görülmektedir.

Kurum ve Kuruluşların Gözünden Kadıköy

Araştırmada ulaşılan kurum ve kuruluş temsilcileri, Kadıköy’ün diğer ilçelere göre daha iyi durumda olduğunu belirtmekle birlikte Kadıköy merkez ve sahilinden uzaklaşıldıkça çocuklar için zorlukların arttığını belirtmektedirler. Kadıköy’ün serbest zaman ve oyun olanakları açısından, diğer ilçelere göre daha iyi durumda olduğu belirtilmektedir. Özellikle spor tesislerinde organize olarak yapılan çalışmaların görece daha çok olduğu, kullanılabilir spor alanlarının da görece daha bol olduğu vurgulanmaktadır. Kadıköy’de çocuklara yönelik çalışan devlet birimlerinin arasında ve bu birimlerle Belediye arasında işbirliğinin de var olduğu vurgulanmaktadır. Öte yandan, çocukların korunmasına yönelik çalışan birimlerin görece iyi çalıştıkları belirtilmektedir. Kadıköy’de belirli bölgelerde suçun daha yoğun olduğu ve bu bölgelerin çocuklara uygun olmadığı konusunda görüş birliği vardır. Polisin, Belediye ile işbirliğine açık olduğu da vurgulanmaktadır.

Devlet birimlerinde çalışan görevliler, Kadıköy’ü genel olarak kendileri ve çocukları için tercih edilen bir yaşama alanı olarak görmekte ve tıpkı görüşülen annelerin çoğunluğu gibi Kadıköy’ün özellikle belirli bölgelerinin çocuklara daha uygun olduğunu düşünmektedir.

Belediye Birimleri Gözünden Kadıköy

Araştırmada ulaşılan Belediye birimleri yöneticileri, sorulara yanıt vermeye ve çalışma alanlarına ilişkin değerlendirme yapmaya oldukça açık davranmışlardır. Yöneticiler, birimlerinin çocukları ilgilendiren hizmetler açısından iyi durumda olduğunu düşünmektedir. Kadıköy’ün Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında daha yaşlı bir nüfusa sahip olduğu görüşmelerde özellikle vurgulanmıştır. Bu doğru olmakla birlikte, Kadıköy’deki çocuk ve genç nüfusun yine de büyüktür ve bu nüfusa

yönelik çalışmaların nüfusun oranını yansıtmadığına Belediye birimlerinin daha fazla ilgi göstermesi beklenebilir.

Görüşmelerde Kadıköy'ün diğer ilçelere göre daha iyi durumda olduğunu belirtmekle birlikte Kadıköy'ün merkez ve sahilten uzaklaştıkça daha az sağlıklı, temel sağlık hizmetleri açısından gerek çocuklar gerekse yetişkinler için daha fazla zorluk çekilen bir yaşama alanı olduğu vurgulanmıştır. Kadıköy'de belirli bölgelerde suçun daha yoğun olduğu ve bu bölgelerin çocuklara uygun olmadığı konusunda görüş birliği vardır. Sokak ve suç ile daha fazla yüz yüze kalan Zabıta Biriminin, gerek Çocuk Polisi gerekse SHÇEK ile işbirliği konusunda sıkıntı çekmediği özellikle vurgulanmıştır.

Belediye görevlileri de Kadıköy'ü genel olarak kendileri ve çocukları için tercih edilen bir yaşama alanı olarak görmekte ve Kadıköy'ün özellikle belirli bölgelerinin çocuklara daha uygun olduğunu düşünmektedir.

Belediye görevlileri Kadıköy'ün diğer ilçelere göre daha iyi durumda olduğunu belirtmekle birlikte, genel olarak belediyecilik, özel olarak da ilçe belediyeciliği konusunda Türkiye'de önemli bir bilgi birikiminin olmadığını ve var olan deneyimlerin de yeterince paylaşamadığı konusunda hemfikirdirler. Bu genel durumun Kadıköy Belediyesi'ne görünen yansıması, özellikle çocuklara yönelik hizmetler konusunda başka belediyeler ile işbirliği veya görüş alışverişinin söz konusu olmamasıdır.

Yerel yönetim açısından oldukça ön planda olması gereken iki konuda Kadıköy Belediyesi'nin güçlenmesi gerektiği görülmektedir. Bunlardan birincisi, Kadıköy ilçesinde yapılan yerel çalışmaların hem genel anlamda hem de çocuklar için ne önem taşıdığı konusunda belediye görevlilerinin belediyede çalışmayan kişilerden çok farklı düşünmemesidir. Daha da somutlaştırmak gerekirse, birçok belediye görevlisi Kadıköy'de çocuklara yönelik sorunların çözümünü "ekonominin düzelmesi" ve "eğitim sorununun" aşılmasında görmektedir.

Kadıköy Belediyesi'nin güçlenmesi gerektiği öne çıkan diğer konu, aslında ilk sorunla bağlantılı olarak düşünülmelidir. İkinci konu, yerel yönetime halkın ve özelden çocukların katılımıdır. Kadıköy Belediyesi'nin katılım açısından önemli bir başarısı olarak görülebilecek Kadıköy Gönüllüleri² tarafından yapılan çalışmalar ve Aile Danışma Merkezlerinde sürmekte olan katılımcı işbirlikleri var olmasına karşın, Belediye birimleri genel olarak katılımı önemli bir süreç olarak görmemektedir. Bu tutum, özellikle çocuklar açısından sorunludur çünkü çocukların yaşları ne olursa olsun Belediye'ye yapabilecekleri katkının gözardı edilmesine ve bu kamusal kazancın gerçekleşmemesine neden olmaktadır.

² Gönüllüler daha önce başka adlar ile de anılmıştır.

Gönüllüler Gözünden Kadıköy³

Kadıköy Belediyesi'nin katılım açısından önemli bir başarısı olarak görülebilecek Kadıköy Gönüllüleri (gönüllüler daha önce KASDAV Gönüllüleri gibi başka adlar ile de anılmıştır) örgütlenmesi içerisinde yer alan kişilerin büyük çoğunluğu kadındır ve bu çalışmada görüşülen gönüllülerin hepsi kadındır.

Gönüllüler ile yapılan grup ve bireysel görüşmeler, gönüllülerin Kadıköy'de yaşamayı ve Belediye ile gönüllü olarak çalışmayı önemseydiğini göstermektedir. Gönüllüler arasında uzun süredir Kadıköy'de yaşayan kişilerin bulunması özellikle önemlidir.

Gönüllüler de, tıpkı Belediye görevlileri ve diğer görüşülen kişiler gibi, Kadıköy'ü genel olarak kendileri ve çocukları için tercih edilen bir yaşama alanı olarak görmekte ve Kadıköy'ün özellikle belirli bölgelerinin çocuklara daha uygun olduğunu düşünmektedir.

Gönüllülerin özellikle Aile Danışma Merkezlerinde sürmekte olan çalışmalarda önemli katkıları bulunmaktadır. Gönüllülerin bir bölümünün Merkezlerin verdiği yerel, yani mahalle düzeyindeki hizmetlerde çok önemli katkıları bulunmaktadır.

Gönüllüler ile yapılan görüşmelerde, gönüllülerin gerek yürütülmekte olan yerel çalışmalar gerekse yerel çözümler ve katılım açısından güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Gönüllülerin, genel olarak Belediyenin işlevleri ve yerel çözümler konusunda önemli eksikleri olduğu hemen hissedilmektedir. Gönüllülerin özellikle çocuklar konusunda çok duyarlı oldukları ancak çocukların katılımı konusunu hemen hiç düşünmemiş oldukları görülmektedir.

Çocuk Hakları Çerçevesinden Kadıköy

1. Eğitim:

Kadıköy'de eğitim olanaklarının görece daha iyi olduğu ve İstanbul'un en iyi olanaklara sahip kimi okullarının ve hatta üniversitelerinin Kadıköy'de olduğuna ilişkin görüş birliği vardır. Eğitim olanaklarının ilçe içerisinde eşit şekilde dağılmamış olduğu konusunda da görüş birliği vardır. Özellikle Kadıköy'ün yoksul mahallelerinde eğitimin kaliteli olmadığı kabul edilmektedir. Görüşülen kişiler, genel olarak eğitimi ve eğitime ilişkin meseleleri önemli bir kamusal mesele olarak görmekle birlikte, eğitimi bir yerel yönetim işi olarak görmemektedir. Hatta eğitimin, Kadıköy'de yaşanan birçok soruna çözüm olacağına ya da bu sorunları engelleyeceğine ilişkin güçlü bir kanı görülmektedir.

³ Kadıköy Belediyesi Sağlık Birimlerinde görev yapan gönüllü hekimler, bu bölümde ele alınmamıştır. Gönüllü hekimler ile yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler, aşağıda Sağlık bölümünde ele alınmıştır.

Görüşülen kişiler, yalnızca devlet tarafından yaygın olarak sağlanmayan okul öncesi eğitim konusunda eksiklik olduğuna odaklanmış ve Belediyenin bu konuda daha fazla çalışabileceğini belirtmiştir. Özellikle Aile Danışma Merkezleri bünyesinde çalışan kreşler veya Belediye personeli çocuklarına yönelik hizmet veren yuvalar gibi birimlerin açılabilmesi vurgulanmaktadır. Örneğin, Marmara Üniversitesi tarafından işletilen gezici otobüs kreşin ziyaret ettiği mahallede önemli bir talep yarattığı ve otobüs kreşin bu mahalleden ayrıldıktan sonra geri gelmesinin istendiği vurgulanmıştır. Bu talep, Türkiye’de okul öncesi eğitimin çok düşük düzeyde olduğu gerçeği ile uyusmaktadır.

Belediyenin çocukların okulda edinemedikleri kimi bilgileri onlara kazandırabileceğine ilişkin belirgin tek farklı tutum, Belediye Sağlık Müdürlüğü çalışmalarında görülmektedir. Bu çalışmalar, daha çok madde kullanımı gibi konularda çocukların ve annelerin düzenlenmiş konuşmalar ile bilgilendirilmesine yöneliktir. Özellikle anne babalara yönelik çalışmaların gerekli olduğunu, çocuklardan çok anne babalarla sorun yaşayan Belediye Gönüllüleri ve gönüllü hekimler vurgulamaktadır. Bu vurgunun çocuklara ve genel olarak halka daha yakın çalışan gönüllülerden gelmesi, önemli bir geçerlik göstergesidir.

Bu bağlamda, Kadıköy’de bulunan üniversitelerin Kadıköy’e özellikle eğitim alanında katkıda bulunabileceği düşünülmekte ve bu katkının gerçekleşmemesinin önemli bir eksiklik olduğu da vurgulanmaktadır.

2. Sağlık:

Kadıköy’de sağlık hizmetlerinin görece daha iyi olduğu ve Kadıköy’ün gerek sayısal gerekse nitelik açısından sağlık hizmetlerinde avantaja sahip olduğu düşünülmektedir. Kadıköy’de yaşayan ve yüksek gelirli olan bir kesimin, özel kuruluşlar tarafından verilen sağlık hizmetlerini tercih ettiği de bilinmektedir. Öte yandan, gerek birinci basamak sağlık hizmetlerinin Türkiye’de yerel, yani kolay ulaşılabilir olarak sunulmaması, gerekse Kadıköy’de yoksul ve sosyal güvenlikten yoksun nüfusun yüksek olması, Kadıköy Belediyesi’nin mahalli sağlık hizmetleri sunmasına yol açmıştır. Kadıköy Belediyesi’nin ücretsiz veya asgari maliyet ile sağlık hizmeti sunabiliyor olması, gerek belediyeçilik gerekse sağlık çalışmaları açısından çok önemli bir başarıdır. Genel olarak değerlendirildiğinde, Aile Danışma Merkezleri ve Belediye Sağlık Birimleri Kadıköy Belediyesi’nin görece çok sayıda çocuğa ulaşabilmesini sağlamaktadır. Bu çalışmaların etkili olmasında Belediyenin uzun süredir ücretli veya gönüllü olarak görev yapan sağlık kadrosu çok önemli rol oynamaktadır. Yapılan yeni düzenlemeler sonucu, Sağlık Bakanlığı’na bağlı sağlık ocaklarının Belediyeye devri gerçekleştirildiğinde verilen yerel sağlık hizmetlerinin daha da yaygınlaşacağı beklenmektedir.

Hekimler ve diğer sağlık çalışanları ile yapılan görüşmeler, çalışmaların etkili olmasına karşın yeterince çocuğa ulaşamadığını, ulaşılan annelerin daha çok kültürel nedenlerle hekim tavsiyelerine yeterince uymadığını, babalara ise çok az ulaşabildiğine işaret etmektedir. Özellikle mahalli düzeyde çalışan hekimler çocuğa verilen değer düşük olduğuna ve bunun değişmesi gerektiğine kanidir. Bu bağlamda hekimler, mahalli yaygın eğitim çalışmalarının etkili olabileceğine vurgu yapmaktadır.

Hekimler ve diğer sağlık çalışanlarının çoğunluğu, yerel sağlık hizmetlerinin önemini ve etkisini vurgulamakla birlikte, sağlık hizmetlerine geniş bir halk sağlığı çerçevesinden yaklaşmamaktadırlar. Bunun önemli bir göstergesi, çocukları tehdit eden sağlık sorunları arasında daha kamusal olanların (temiz su, sigara dumanına maruz kalma, hava kirliliği, okulda hijyen, trafik gibi) arka planda kalmasıdır. Öte yandan, sağlık çalışmalarının zorluklarını yakından bilen Belediye sağlık çalışanları katılımcı halk sağlığı yaklaşımına açık olduklarını da belirtmişlerdir. Özellikle çocukların sağlık çalışmalarına katkıda bulunabileceği olasılığını kabul etmeleri, görüşülen Belediye sağlık çalışanlarını diğer Belediye görevlilerden ayırmaktadır.

3. Güvenlik:

Kadıköy'de İstanbul'un görece daha güvenli bir bölgesi olmasına karşın Kadıköy'ün giderek daha tehlikeli hale geldiğine ilişkin yaygın bir algı görülmektedir. Görüşülen kurum ve kuruluş çalışanları da bu görüşe katılmaktadır. Güvenlik sorunları, kabaca üç başlık altında toplanabilir: Suç, madde ve diğer zararlı ürünlere erişim ve trafik.

Belediyenin güvenlik sorunları açısından kilit rol oynayamayacağı ve özellikle suç oluşturan davranışlar konusunda polis ile işbirliği yapması gerektiği genel olarak kabul görmektedir. Belediye Zabıta Müdürlüğü'nün polis ile işbirliği konusunda zorluk çekmediği belirtilmiştir. Özellikle sokakta çalışma veya evde şiddet görme gibi tehlikelerle karşı karşıya kalan çocuklar için Belediyenin gerek Çocuk Polisi gerekse SHÇEK Kadıköy İlçe Sosyal Hizmetler Birimi ile işbirliği yaptığı ancak yapılan müdahalelerin yeterince etkili olamadığına ilişkin güçlü bir kanı olduğu görülmektedir.

Belediyenin madde kullanımına ilişkin önlemler almak gibi bir görevi olmadığı ancak bu konuda polis ile işbirliği yapabileceği vurgulanmıştır. Öte yandan, Zabıta Müdürlüğü'nün seyyar satıcıları engellemek konusunda başarılı olduğu ancak Kadıköy'de yaygın olduğu bilinen korsan CD/VCD satıcılarını yeterince engelleyemediği öğrenilmiştir. Korsan CD/VCD satıcılarının çocuk pornografisi içeren CD/VCD'ler de sattıkları ve bunların engellenmesinde Belediyenin daha etkili olması gerektiği görülmüştür.

Çocukların güvenliği açısından önemli bir kentsel tehlike olan trafik Belediyenin daha etkili olması gerektiği görülmüştür. Bu konu Çevre başlığı altında ele alınmıştır.

4. Çevre:

Kadıköy'de yeşili ve denizi ile İstanbul'un daha yaşanabilir bir bölgesi olduğu konusunda görüş birliği vardır. Görüşü alınan katılımcıların büyük çoğunluğu, Kadıköy'ün çocuklar için görece daha çekici veya yaşanabilir olduğunu düşünmektedir. Öte yandan, benzer bir yoğunluk Kadıköy'de çocuklara uygun ortamların az olduğunu veya giderek daha azaldığını, belirli alanlar ve mekanlar dışında Kadıköy'ün çocuklara hareket alanı açmadığını ve merkezden ya da sahilinden uzaklaştıkça çevrenin çocuklara uygun olmaktan çıktığını vurgulamıştır. Merkezden veya sahilinden uzaktan mahallelerin Kadıköy'ün daha az görünür yüzü olduğunu vurgulayan bir hekim bu durumu, "E5 üzerindeki bölgeyi unutmamak" gerek diye özetlemiştir.

Mahallelerde yapılan gözlemler, görüşmeler ile elde edilen görüşler ile tutarlıdır. Gerek çocuk nüfus, gerek nüfusun yoğunluğu, gerekse çocuklara uygun mekanların çocuklar için ulaşılabilir olması gerektiği göz önünde tutulduğunda, Kadıköy'de daha fazla çocuklara uygun alan ve mekan (parklar, çocuk bahçeleri, kültürel etkinliklerin gerçekleştirilebileceği ortamlar, çocuklara özel mekanlar/birimler) oluşturulması gerekmektedir.

Çocuklara spor amaçlı olarak kullanabilecekleri mekanlar bulunması için Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün çok istekli olduğu ve Belediye ile işbirliği yaptığı görülse de, Müdürlüğün gerek eleman gerekse mali olanaklar açısından çok kısıtlı olduğu hemen görülmektedir. Bu işbirliği özellikle var olan tesislerin (kulüp veya okullardaki) kullanılması açısından yararlı olabilecektir.

Kadıköy'deki genel durum göz önüne alındığında, henüz planlama aşamasında olan yüksek yatırımlı, Disneyland veya Tatilya benzeri bir eğlence parkı yerine çocuklara için kolay ulaşılabilir mekan ve ortamların, özellikle yoksul mahallelerde, yaratılması yararlı olacaktır.

5. Çocuklar için yerel hizmetler:

Kadıköy'de çocuklara yönelik hizmetler, gerek Türkiye'de yapılan belediye çalışmalarında "çocuk dostu belediye" anlayışının yeni olması, gerek bu hizmetleri planlayabilecek özel bir birimin ve donanımlı kadronun olmaması, gerekse çocuklara yönelik hizmetlere ayrılan net bir bütçenin eksikliği ile çok azdır. Çocuklara yönelik olarak yapılabilecek çalışmalar, çocuklara ayrılmış veya gerektiğinde ayrılabilen mekan ve ortamların eksikliğinden de etkilenmektedir.

Çocuklara yönelik olarak yapılan etkinlikler, Belediye Kültür Merkezlerinde çocuklar için oynanan oyunlar ve verilen az sayıdaki kurstan ibarettir. Bu etkinlikler, görece daha iyi durumdaki mahallelerde veya semtlerde gerçekleşmektedir. Belediyenin özel günlerde düzenlediği etkinlikler de gerek bugünlerdeki gündemlere bağlı olmaları gerekse mekan sınırlılıkları nedeniyle çok kapsayıcı olamamaktadır. Kadıköy Belediyesi yayın organı olan Kadıköy Gazetesi'nde de çocuklara yönelik yayın bulunmamaktadır.

6. Yerel yönetim ve hizmetlere katılım:

Kadıköy Belediyesi'nin yönetim ve hizmetlere katılım konusunda yönetim olarak olumlu bir duruşu olduğu bilinmektedir. Ancak uygulamada, gerek Türkiye'nin yakın geçmişindeki demokratik yapılanma sancuları, gerek yerel yönetimlere verilen önem ve yetkilerin oldukça yeni olması ve gerekse "çocuk dostu belediye" anlayışının yeni olması katılımın zayıf kalmasına neden olmaktadır. Bu Kadıköy Belediyesi'nin katılım açısından önemli bir başarısı olarak görülebilecek Kadıköy Gönüllüleri tarafından yapılan çalışmalar ve Aile Danışma Merkezlerinde sürmekte olan katılımcı işbirliklerine rağmen böyledir.

Gerek Belediye birimleri, gerekse kurum ve kuruluşlar genel olarak çocukların katılımını önemli bir süreç olarak görmemek ve katılımı destekleyecek çalışmalarda bulunmamaktadır. Bu tutum, hem çocuklar, hem kamu, hem de Belediye açısından sorunludur çünkü çocukların yaşları ne olursa olsun kamusal alana ve Belediye'ye yapabilecekleri katkının gözardı edilmesine ve bu kamusal kazancın gerçekleşmemesine neden olmaktadır. Çocukların kamusal işlevi ve görünürlüğü olan işlerden geri kalması ise hem onların birer yurttaş olarak görülmelerini engellemekte, hem de ileride birer yetişkin olarak Kadıköy'e veya başka yerellere yapabilecekleri olası katkıları azaltmaktadır.

Ek 1

Annelere Yöneltilen Sorular

- Nerede oturuyorsunuz? (mahalle olarak – mahalle adını bilmiyorsa, en yakın cadde veya otobüs/minibüs durağını sorunuz.) (Okula giden çocuğu varsa mutlaka okulunun adını sorunuz.)
1. Kadıköy sizce çocuklar için ne kadar uygun bir yer? (izleyen sorular: Neden uygun? Neden uygun değil?)
 2. Kadıköy’de çocuklar için en uygun yerler sizce nelerdir? Siz nerelere gitmeyi tercih ediyorsunuz?
 3. Kadıköy’de çocuklar için hiç en uygun olmayan yerler sizce nelerdir? Siz nerelere gitmekten çekiniyorsunuz?
 4. Kadıköy ilçesinde çocuklar için eksik olan neler var? (Bunlar hizmetler, spor alanları, güvenli ulaşım, okul, eğitim, gibi genel veya çok somut şeyler olabilir.)
 5. Yaşadığınız mahallede çocuklar için eksik olan neler var? (Bunlar hizmetler, spor alanları, güvenli ulaşım, okul, eğitim, gibi genel veya çok somut şeyler olabilir.)

Ek 2

Belediye Çalışanlarına Yöneltilen Ortak Sorular

- Kaç yıldır Belediyedesiniz?
- Biriminizin görevleri tam olarak nedir?
- Belediye sınırlarında kaç kişiye (nüfusa) hizmet veriyorsunuz?
- Biriminizde kaç kişi çalışıyor? Eğitimleri ve donanımları nelerdir? Hangi noktalarda hizmet veriyorsunuz?
- Belediyenin diğer birimleri ile işbirliğiniz var mı – nasıl?
- Devlet kurumları ile işbirliği nasıl?
- Halkın sizden beklentileri nelerdir?
- Biriminiz için sivil toplum katkısı önemli mi? Evetse ve varsa, nasıl gerçekleşiyor?
- Biriminiz çocuklarla (0-12) ilgileniyor mu? Çocukları düşünüyor mu?
- Biriminiz çalışmalarına herhangi bir şekilde çocuk katılımı söz konusu mu?
- Kaynak gelse nasıl harcardınız?
- Sizce Kadıköy'ün çocuklara en uygun semtleri, mahalleri nelerdir? Çocuğunuz varsa/olsa nerde yaşamak isterdiniz?
- Sizce bu konuda başka görüşülecek kişiler kimler olabilir?